

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

64.71

Szerző

Cím Virágos álmok, füstös valóság.

Hely

Idő

1911 u

Forrás:

Budapesti hírlap

Személy

Bp.

(Hely)

1911

VI/11

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Helyszám

Virágos álmok, füstös valóság.

A füst nem mindig kellemetlen. A szivar-füst például — legalább annak a szemében és orrában, a ki füstöl — egészen tűrhető elemi csapás. A tüzhely füstjéhez is poétikus motívumok fűződnek. A gyárkémény füstjét pláne kívánatos dolognak tartják nemzetgazdasági íróink, a kik nem szünnék meg minél több füstölő gyárkéményt követelni a magyarnak, — természetesen jó messzire a lakásuktól. A nagy Széchenyi bizonyára többre becsülte Mancseszter gyárainak keserű füstjét Gül Baba rózsáinak édes illatánál. De akármilyen nagy dohányos, poéta vagy közigazda is az ember, az a füst, mely Budapest városában élvezhető, sok a jóból.

Itt minden utca és minden ház úgy bevan burkolva füstbe, koromba és porba, mint a bonbon az aranypapírba. Minden nagyobb utcának megvan a maga füstöntő intézménye, afféle óriás tajtékpipája, melyből egy láthatatlan szörnyeteg fujja a füstöt. Az egyik utcában közfürdőnek hívják ezt a pipáló Behemótot, a másokban villamos telepnek, a harmadikban színházi viztoronynak, a negyedikben gyárnak, az ötödikben műhelynek, a hatodikban meg másnak. Öröm nézni, mikor andalító juniusi napon valamennyi elkezd fujni a füstöt a házak és a járókelők szemébe. Perc alatt olyan a város, mint egy kávé-

házi terem, melyben mindenki rájja a szivar-ját, meg a cigarettáját. Talán azért is tanyázik a budapesti ember oly szeretettel a kávéházban, mert hiszen teljesen mindegy, ott nyel-e a füstöt vagy az utcán.

Ha világraszóló gyárváros lenne Budapest, még el lehetne viselni ezt a tultengő füstöt. Elvégre ezért a büszke címért: a *kontinens Londona*, vagy a *kontinens Birminghamja*, — hajlandók lennénk egy kicsit szenvedni is. De Budapest nem gyárváros. Szép számú gyárral rendelkezik ugyan, de egy nagy angol iparosváros gyárkémény vadon-erdeje mellett a mienk csak egy sűrű liget. Akármerről közelíti meg az idegen a magyar fővárost, még mindig nem a gyárkémények, hanem a — szép asszonyok sokadalma igézi meg. No, meg a Dunája és a budai panorámája. Hát, kérdem, miért kell nekünk Mancseszter füstjét nyelnünk Mancseszter kéményei nélkül? És hozzá ezt a füstöt nem is a gyárak nagy tömege ontja, mert ez a város szélén van, hanem egy csomó kivált-ságos kémény, mely itt emelkedik metropolisunk közepén.

Szép a *virágos Budapest* jelszava. Sajnos, ez idő szerint még jobban illik szép fővárosunkra a *kozmás Budapest* jelző. Az ember a szed észre megdöbbenve, hogy valami idegen nap bizonyos szakában, kivált mikor erősen kéz észrevétlenül kivette az ujjaid közül a tolltüz a verőfény, vagy szürke, vaskos felhők kalat és a te gondolataidnál vakmerőbb vagy paszkodnak árva levegőnk hátára, úgy érzi, gyávább, a te érzelmeidnél szenvedelmesebb,

mintha a város minden konyhájában egyszerre odaégett volna a rántás vagy kifutott volna a tej. A füsttel savanyu, égett, pörkölt szag telep-

szik az egész városra. Pörkölt szag, lomha füst, szálló korom az utcán, a házak udvarában, a lépcsőházban. Kinyitod az ablakodat, hogy bebocsássad szobádba a Bartókyék virágos Budapestjének az illatos, friss levegőjét, de helyette füst és valami láthatatlan, láng és fény nélkül való tüzvész lehellete és impressziója nyomul be hozzád.

Megvallom őszintén, hogy mikor az ember ezeket a világ- és városjavító cikkelyeket írja, könnyen ráül a tulzás lovára. A toll különös jószág. Mikor itt perceg a papíron, hegyes orrocskája oly engedelmesen fut a sorokon, mintha egyéb gondja sem lenne, mint hogy fölfogja és odább adja az író gondolatait, hullámaikat, akár a drótnélküli táviró. Szóval, mintha az író uralkodnék rajta. Holott lassankint ő válik urrá az írón és viszi, ragadja magával, mint a vonat, melyről leszédült a lokomotív-vezető. Te azt hiszed, hogy azok az ideák, melyek a papírlapokon hömpölyögnek a betűk útján, a te gondolataid, érzelmeid, argumentumaid és nyilaid. Csak mikor átolvasod az írásodat, veszed észre megdöbbenve, hogy valami idegen nap bizonyos szakában, kivált mikor erősen kéz észrevétlenül kivette az ujjaid közül a tolltüz a verőfény, vagy szürke, vaskos felhők kalat és a te gondolataidnál vakmerőbb vagy paszkodnak árva levegőnk hátára, úgy érzi, gyávább, a te érzelmeidnél szenvedelmesebb,

vagy szintelenebb, a te argumentumaidnál okosabb vagy oktalanebb, nyilaidnál kegyetlenebb vagy tompitottabb dolgokat vetett eléd. Álmélkodva kérdezed: En irtam volna ezt? És még szerencséd, ha egyszeri átolvasásra észreveszed az irás ópiumának ezt a játékát. De ennek a márnak az a természete, hogy gyakran csak másnap, harmadnap oszlik szét és véteti veled észre, hogy egészen mást akartál irni, — mikor a toll írott betűit már átvette a nyomda megváltozhatatlan cinkbetűje. Ki a bűnös ebben a gonosz játékban? Ő, az a hegyes orru, csillogó, fehér jószág, mely oly engedelmesen fut előtted a papíron, akár valami jámbor, érzéketlen gépecske, holott ha teljes lelki erővel meg nem fékezed, minden percben kész a te akaratoddal ellenkező kirugasra és tulzásra.

Hát, mondom, könnyen elragadja az embert a tolla, de nem hiszem, hogy tuloznám a dolgot, mikor azt állitom, hogy Budapesten kívül nem akadna még nagyváros a művelt világban, mely ilyen oktalan és szomorú türelemmel türné, mint inficiálja a levegőjét egy csomó füstöt okádó nagy kémény, melynek nincs helye a város belső területén. Megfertőzi levegőjét, megnyomorítja tüdejét, leszedi az egészség pirját gyermekei arcáról és házainak valamennyi ablakán küldözi be hozzá a nyavalyák láthatatlan démonjait.

Mikor a járvány betelepedik a házádba, a hatóság rád teszi vaskezét, megnyirja szabadságodat, rendelkezik veled. A közjólét érdekében akár összetépi szivedet és lelkedet. Embertársai egészségének a védelmére elszakítja a szülőt a gyermektől, a haldokló gyermeket boldogtalan anyjától. A járványkórházban ott sirnak és sóhajtoznak anyjuk után naphosszat, éjhosszat lázban fürdő gyermekek és nem felel senki hívó jajukra. Mikor világgraszoló járvány közeleg, a hatóság az egészségügy szent nevében valósággal kalodába helyezi városok és vidékek népét, hogy moccanni sem tud. De mikor azok a kémények, itt a város közepén, elkezdik okádni gyilkos füstjüket, mely bizonyára nem kis részben járul hozzá, hogy állandóan a fővárosban tanyázik néhány epidémia, nincs senki, a ki ebbe beleavatkoznék, a ki hatékony szavát fölemelné ellene, a ki megszabadítaná a százezrek tüdejét ezektől a kéményektől és ettől a füsttől.

Virágos Budapestről álmodik egy lelkes bizottság, a valóság azonban — nagyon füstös.
